

LBRIS

We know  
books

Radu Iliescu

# Pe culmile plictiselii



Alexandria  
Publishing House

Cititorule, cartea pe care o ai în mână este o lucrare profetică. Materia ei este prezentul și imediatul. Într-o lume în care realitatea se inginerizează, profeții nu mai trebuie să se concentreze la viitor. Se spune că titanul Atlas ar ține bolta cerească pe umeri, iar oboseala lui ar aduce catastrofe din înalt. Hermeneutul prezentului este prins într-o agonie cu nimic mai puțin eroică: el trebuie să ducă în suflet povara plictiselii covârșitoare ale cărei culmi orizontale sunt tributul pe care-l plătește veacului. Călare pe veac precum Prâslea pe umerii acvilei care-l aduce din lumea subpământeană în lumea cea reală, hermeneutul nu poate scăpa nici el întreg: cel care locuiește dincolo și deopotrivă dincoace de vâlul iluziilor plătesc prețul plictiselii.

Cititorule, cartea pe care o ai în mână.

Radu Iliescu,  
croitor de idei

## 1

Uang Mien a fost fiul unei văduve care a trăit cândva, pe la sfârșitul dinastiei Yuann, într-un sat cu nume pierdut, din provincia Giu Ci. Întrucât mama lui nu izbutea să-l țină la școală, s-a angajat, la vârsta de cinci ani, la un vecin, să-i păzească bivolul la pășune. Avea, astfel, două mese pe zi și ceva bănuți pe care-i strângea ca să-și cumpere cărți vechi. Într-o zi, după o ploaie torențială fantastică, și-a cumpărat culori și a început să picteze. La scurtă vreme, tablourile lui au devenit atât de faimoase încât nici el, nici mama sa nu au mai avut grija zilei de mâine.

Uang Mien a continuat să pască bivolul vecinului pentru aceeași plată, refuzând întâlnirile cu dregătorii Imperiului. Pasiunile lui erau în continuare aceleași, dar nu pierdea din vedere că este un țăran care nu trebuie să se amestece cu lumea celor mari. Într-o seară, la ușa sa au venit douăzeci de călăreți. Unul dintre ei a intrat în coliba lui modestă. Era regele din U, venit să-i ceară un sfat. Au mâncat împreună pâinițele cu praz coapte de Uang Mien, au vorbit până noaptea târziu. A doua zi, când vecinul Cin l-a întrebat cine a fost oaspetele, pictorul a zis că un ofițer.

Regele respectiv s-a dovedit capabil să unească Imperiul în jurul său și să întemeieze dinastia Ming. Printre primele sale acțiuni ca împărat a fost aceea de a-l numi pe Uang Mien dregător al arhivelor imperiale. Când zvonul privind această funcție a ajuns la urechile

sale, pictorul și-a luat câteva lucrșoare și a fugit să se ascundă în muntele Cuai Gi, dispărând pentru totdeauna. În limba chineză, ideograma pentru modestie (qian) reprezintă, în stânga, cuvântul, iar în dreapta, o mână care strânge un smoc de iarbă – umilința simplifică cuvintele și unește oamenii.

## 2

Prin anii '60, în Franța, a avut loc o multitudine de manifestații, culminând cu deja celebrul mai '68, a cărui deviză-cheie a fost „Este interzis să interzici”. Lumea avea deci exercițiul protestului, se ieșea voios din casă pentru lucruri foarte importante care trebuiau spuse de la obraz Puterii. Spirit civic cât cuprinde, ca să citez un clasic în viață.

Unul dintre oamenii foarte influenți ai vremii a fost filosoful Jean-Paul Sartre, cel care ne-a încărcat cu teoria existențialismului (mai pe scurt, că nu merită să ne lungim: „Infernul este celălalt”, tradus în termeni creștinești, sloganul sună cam așa: „Infernul este aproapele meu”). Într-un moment în care probabil a uitat să mai respire, omul a murit, prilej cu care a putut constata că infernul e cu totul altceva.

S-a organizat, cum era și firesc, o megaînmormântare, o ceremonie civilă înainte de transferul deșeurilor filosofului în pământ. A venit lume peste lume, nu înmormântezi în fiecare zi un om capabil să explice cum devine universul. Seara, un adolescent întors acasă a fost întrebat de tatăl lui unde a ars gazul toată ziua: „Am fost la ma-

nifestația împotriva morții lui Jean-Saul.”

Cam așa se manifestează și acum, împotriva buletinului meteo și a acneeii juvenile.

## 3

Tot cetind la cele povești pentru pitici, seară de seară, dau de o versiune japoneză la *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Se numește, în traducere japoneză, *Pescarul și fiica regelui mării*. Calul e înlocuit cu barca, întoarcerea la punctul de plecare se face tot așa, peste sute și sute de ani, când oamenii se îmbracă altfel, casele sunt diferite, locurile sunt de nerecunoscut. Și aceeași moarte crâncenă, după o uzură fizică de câteva minute, care recuperează accelerat tot ce s-a păstrat în tărâmul de dincolo.

Sunt șocat să găsesc în folclorul extrem-oriental viziunea în oglindă a basmului românesc. Singurul lucru care m-ar putea reconforta ar fi certitudinea că undeva, în arhipelagul nipon, un tătic convins și el că basmele fac parte din textele sacre ale omenirii a citit într-o seară o poveste românească teribil de asemănătoare cu *Pescarul și fiica regelui mării*. O poveste care se petrece pe uscat, adoptată de un popor care n-a înțeles niciodată marea. Pentru că, de făurit, n-am făurit-o nici noi, japonezii, nici ei, românii. Sayonara!

## 4

Ca idee, conservatorismul îmi surâde. Să păstrăm ceea ce trebuie

păstrat, să facem oficiul de slujitori ai memoriei, să nu aruncăm ceea ce a mai rămas bun într-o civilizație (a lucrurilor) de unică folosință. Singurul reproș pe care-l pot face acestei seducții este că vine prea târziu: nu suntem curatorii glorioși și senini ai unui superb castel baroc, suntem paznici într-un cimitir decrepit și invadat de mușchi. Pentru cei în situația noastră pierderile sunt atât de ample încât ne-a mai rămas prea puțin de conservat, noi trebuie să căutăm și să ne conectăm la filioanele de spiritualitate autentică rămase în lume. În ochii mei conservatorii sunt niște cloști neinspirate care încălzesc niște ouă sterile.

## 5

Marshall McLuhan într-o scrisoare adresată, în 1971, lui Muriel Bradbrook: „Studierea efectelor m-a condus în cele din urmă la studiul cauzalității, unde am fost forțat să observ că cele mai multe dintre efectele oricărei inovații survin înaintea inovației înseși. Într-un cuvânt, un vortex de efecte tinde, în timp, să devină inovația.” Trăim în funcție de dimensiunea temporalității și avem reflexul de a proiecta exigențe cronologice asupra relației cauză-efect. Ar trebui, fie și ca exercițiu intelectual, să ne sustragem acestei condiționări și să primim, cel puțin uneori, răul care ni se întâmplă drept plata alegerilor noastre abominabile pe care încă n-am avut ocazia să le facem. Am cunoscut oameni loviți de nenorociri insuportabile (sărăcie extremă, handicap împovăraător) care înaintau în viață exhibând caractere cu adevărat infernale.

## 6

Auzi, hai să-ți zic o poveste, că văd că-ți plac poveștile. Un om gospodar tare, pe vremea comuniștilor, a visat toată viața să aibă doi cai. Era sărac, că nu fura, de la început fusese copil sărac, iar doi cai erau un vis imposibil de atins pentru el. Spre finalul unei vieți de muncă și chiverniseală a făcut ce-a făcut și-a pus mâna pe-o iapă frumoasă, iar iapa i-a făcut o mână frumoasă fix ca ea, și a încropit o pereche de cai cum nu vedeai ușor, pentru că se pricepea la ei și-i erau cu adevărat dragi. Iar mai la urmă omul s-a îmbolnăvit de cancer. În spital, nevasta i-a zis că-i vinde, că n-are ce face cu caii, deși aveau un băiat să-i poarte, dar cam nerod. Omul era rupt de durere, dar rupt așa cum era, a făcut semn să nu-i vândă. Dar ce să fac cu ei, a zis femeia. Să-i pui în geam. Acolo, în geam, la lumină, ținea țărâna ce era mai de preț și mai frumos, pozele cu cei dragi, suveniruri de el știute. Și caii aceia nu s-au vândut. Am mers și eu cu ei, nu erau cai, erau zmei, dacă nu erai cu băgare de seamă te omorau de frumoși și puternici ce puteau fi.

## 7

Subconștientul omului modern este hotelul în care au fost parcați claie peste grămadă demonii lumii. Ne-am obișnuit cu el și ni se pare că-l avem dintotdeauna, totuși este doar o ficțiune destul de recentă, una dintre multele care organizează lumea noastră. Deși pare greu de imaginat (la fel de greu pe cât a fost de imaginat subconștientul înainte de a fi locul comun de astăzi), au existat și continuă să existe lumi care funcționează fără subconștient, și nu întâmplător exact

cele în care mai există exorciști, adică acei oameni care știu să extragă diavolii din om și să-i fixeze în altă parte. După inventarea subconștientului, misiunea exorcizării a fost adoptată de oamenii care și-au asumat organizarea psihicului (psihologi, psihiatri și psihanalști). Scopul lor declarat și principalul lor eșec a fost însă întotdeauna zăvorârea demonilor în om, o exorcizare în răspăr, pe măsura pseudo-cunoașterii de la care s-au revendicat. Adică o inorcizare.

Pentru Carl Gustav Jung, totalitatea subconștientelor oamenilor dă naștere unui „inconștient colectiv”, un fel de agenție de turism care conectează toate hotelurile private închiriate demonilor într-o rețea a schimburilor libere. Rolul ei este de a „proiecta religia”, probabil în sensul în care sunt proiectate umbrele mâinilor pe o pânză albă în teatrul chinezesc. Nu putem fi foarte siguri, pentru că atunci când cineva construiește o ficțiune sensurile cuvintelor din dicționar sunt înlocuite cu sensuri noi, arbitrare, pe măsura întregii construcții pseudointelectuale arbitrare. Cu certitudine însă, dacă legăm religia de hotelul demonilor atunci vrem să transmitem că demonii noștri au creat religia ca pe o escrocherie colectivă menită să-i facă pe oameni să fie mai debusolați decât sunt.

## 8

Astăzi, la Biserică, s-a citit Evanghelia fariseului și a vameșului. Ce am înțeles eu, schematizat la maxim: cel ce se va crede cool va fi nașpa; cel ce va înțelege că e nașpa va deveni cool.

## 9

Nu mai spuneți Președintele României și Primul-ministru, ci Incompetent 1 și Incompetent 2.

## 10

Singura pretenție pe care o am de la religia mea, știu că n-ar trebui, dar nu mă pot împiedica, este să sfideze lumea. S-o privească în ochi, în ochii ei împrumutați de la Prințul Lumii acesteia, și să-i spună că nu contează. O religie care se adaptează lumii moderne îngenunchează, de fapt, și-i pupă mâna am zis deja cui. În universul concentraționar comunist a fost închis, la o vreme, un rabin, singur printre creștini. Rabinul a analizat mâncarea și a ajuns la concluzia că doar pâinea și cojile de mămligă de pe ceaur sunt koșer. Drept care, sfidând împrejurările, a mâncat doar ceea ce era în acord cu Talmudul. Toți slăbeau, dar rabinul nostru se stingea ca lumânarea. Încet-încet, creștinii au început să-i aducă din pâinea lor, pentru că nu există loc din lume, și nu-i nimeni atât de sărac încât să nu poată face act de milostenie. Asta cer eu de la religia mea, să fie ca rabinul ăsta, neînduplecată, nerezonabilă și neimpresionată. Ca să pot împlini eu porunca vegherii, religia mea trebuie să vegheze înaintea mea. Dacă se poate.

## 11

Când eram mic și tata m-a învățat prima oară *Tatăl nostru* am